

NA APRILSKI SEJI UPRAVNEGA ODBORA PZS SO GOVORILI O KOČAH

LASTNIKI PLANINSKEGA PREMOŽENJA

V Mozirski koči na Golteh, ki je last Planinskega društva Mozirje, je bila letošnjega 24. aprila 13. seja upravnega odbora Planinske zveze Slovenije, na kateri je bila - zaradi tvornega sodelovanja prisotnih - osrednja točka dnevnega reda vprašanje lastništva predvsem planinskih postojank ter lastnine Planinske zveze Slovenije in planinskih društev. Podlaga za razpravo na sestankih meddruštvenih odborov in na upravnem odboru je bil prispevek predsednika Planinske zveze Slovenije **Andreja Brvarja** o teh vprašanjih v aprilski številki Obvestil, ki je glasilo PZS in nekakšen »uradni list« slovenske planinske organizacije. Razmišljanja predsednika Brvarja so takšna:

RAZLIČNA KNJIŽENJA

Materialna bogatitev planinske organizacije je od ustanovitve naprej ena od njenih najpomembnejših nalog. Odražala se je v gradnji koč, zavetišč, potov, nakupih zemlje itd. z namenom, da se čimbolj pokrije gorski prostor. Ob prelomu stoletja je imela slovenska planinska organizacija 11 koč. Po prvi svetovni vojni je SPD izgubilo nekaj koč, 17 pa jih je pridobilo od tujih planinskih društev (največ od DÖAV), ki so imela svoje koče na kranjskem ozemlju (Češka, Erjavčeva, Staničeva koča, Koča pri Triglavskih jezerih, Korošica, Mariborska koča, Valvasorjeva koča, Planika). Po štirih desetletjih delovanja so imeli Osrednje društvo in 29 podružnic v lasti skupaj 67 lastnih koč in domov ter 5 najetih koč.

Po drugi svetovni vojni je bilo vse planinsko imetje knjiženo najprej na Fizikurno zvezo Slovenije, potem pa na Odbor za planinstvo oziroma Planinsko društvo Slovenije. Po sklepu skupščine Planinskega društva Slovenije februarja 1946 je glavni odbor tej organizaciji dal v upravljanje planinske koče. Od predvojnih 69 koč je ostalo uporabnih le 20, druge so bile požgane oziroma porušene, vse te koče pa so dali v upravljanje tej organizaciji.

Zdaj planinska organizacija v Sloveniji razpolaga s 162 planinskimi kočami in bivaki. V lasti PZS je 42 planinskih objektov in nekaj zemlje.

V zadnjem času se pojavljajo zahteve planinskih društev, ki upravljajo s planinskimi postojankami, ki so pravno last PZS, za prenos lastništva. Takšne zahteve so bile sicer tudi že v preteklosti in glavni odbor PZS se je pod težo takih argumentov v več primerih uklonil ter brezplačno prenesel lastninsko pravico za Triglavski dom na Kredarici in Kočo pri

Triglavskih jezerih na PD Ljubljana Matica ter za Erjavčevo kočo na Vršču na PD Jesenice. Taka politika je vzbudila zahteve nekaterih drugih planinskih društev za podobnimi sklepi, obenem pa jih k temu spodbujajo tudi tisti, ki jim je v preteklosti uspelo izsiliti sklep od Glavnega odbora PZS. Če bi se taka politika nadaljevala, bi to vodilo k demontaži PZS, prek katere pa vsa planinska društva izvajajo dogovorjeno planinsko politiko.

Glavni odbor je v preteklosti prisluhnil argumentom povsem politične narave, da naj bo lastnik tisti, ki lastnino uporablja. To je bilo v skladu s takratno družbeno situacijo in političnim sistemom. Zato so lahko prešle brezplačno v last posameznega planinskega društva tudi tiste planinske koče, ki jih je Slovensko planinsko društvo pridobilo v sekvestru po prvi svetovni vojni (Koča pri Triglavskih jezerih in Erjavčeva koča na Vršču sta bili last DÖAV).

STRATEŠKO POMEMBNA LASTNINA

Planinske koče v Sloveniji po drugi svetovni vojni niso bile nacionalizirane, zato tudi ne morejo biti predmet Zakona o denacionalizaciji.

NAMESTO KOMENTARJA

KAM GREŠ, ALPINIST?

Alpinizem postaja danes natančna kopija stanja v družbi: dobri alpinisti se morajo obnašati podjetniško, svoje rezultate morajo znati »prodajati«. Dober vzpon brez ustrezne predstavitve danes v širši javnosti ne pomeni prav nič.

Toda ali nova miselnost alpinizmu in alpinistom prinaša res samo dobre stvari? Vrhunski alpinisti so alpinizem spravili na tako visoko raven, da jim večina ne more niti približno slediti. Težava ni v tem, da posamezniki plezajo izredno težke smeri, ampak da sami alpinisti smatrajo svoje »povprečne« vzpone za nepomembne. Izgubile so se tudi vrednote, ki sicer zvenijo danes plehko in obrabljeno, a počasi spet postajajo aktualne: prijateljstvo, duhovna rast, življenje z naravo... Gora tako postaja samo objekt, poligon, tekmovalna steza; smer se enači zgolj z oceno težavnosti, sam alpinist pa le s skrajno težavnostjo svojih vzponov.

Res pa je, da so bile nekatere planinske postojanke v preteklosti last podružnic SPD, ki so bile pravne osebe. To vprašanje je najbolj aktualno v primeru Savinjske podružnice. Nesporno je, da je ta podružnica imela pred drugo svetovno vojno v lasti planinske postojanke Kocbekov dom na Korošici, Frischaufov dom na Okrešlju, Tillerjevo kočo v Logarski dolini, Planinski dom v Logarski dolini in Mozirsko kočo na Golteh. Iz te Savinjske podružnice je nastala večina planinskih društev v Savinjski dolini. Tega dejstva se je zavedal tudi Savinjski meddržaven odbor, ki je junija 1983. leta sprejel stališče, da so vsa planinska društva na tistem območju naslednik Savinjske podružnice SPD. Kljub takemu stališču pa je do sedaj zlasti gozdove izkoriščalo predvsem PD Celje, ki je les potrebovalo za svoje investicijske načrte na Okrešlju in za postavitev koč GRS na Golteh.

V zvezi s planinsko lastnino pa se dejansko pojavlja nekaj odprtih vprašanj.

Planinska zveza Slovenije je zveza 180 planinskih društev. V njenih organih lahko planinci, združeni v planinskih društvih, oblikujejo politiko do vprašanj, povezanih s planinstvom. Za izvajanje dogovorjene politike pa mora imeti PZS tudi dovolj vzvodov, da jo lahko uresničuje. Lastništvo nad nepremičninami, zlasti tistimi, ki so strateškega pomena za slovensko

planinstvo, je eno od teh vzvodov. Med strateške pa vsekakor sodijo planinske postojanke, razvrščene v prvo in drugo kategorijo. Predvsem nad njimi bi morala ohraniti nadzor vsa planinska društva prek Planinske zveze Slovenije, obenem pa planinska društva, ki upravljajo s temi postojankami in gospodarijo z njimi, takega stanja ne bi smela motiti. Kvečjemu jih varuje pred različnimi lokalnimi interesi in idejami drugih. Nekaj odtujitev planinskih postojank je že bilo v sodelovanju med planinskim društvom in podjetnikom.

Vso lastnino PZS upravljajo planinska društva. Razmerja med lastnikom in najemnikom ter gospodarjem po pravilu niso urejena. Zato je s planinskimi društvi treba takoj skleniti pogodbe o gospodarjenju s planinskimi postojankami in določiti simbolično najemnino. Podrobneje je treba postaviti pogoje, ki jih mora planinsko društvo upoštevati pri gospodarjenju, sicer je koč v izjemnih primerih mogoče tudi odvzeti. Vsekakor pa se planinskim društvom, ki že dolga leta upravljajo te postojanke, nikakor ni treba bati, da bi se sedanje razmerje spremenilo.

POMEMBNO JE, DA JE PLANINSKO

Ko je na seji upravnega odbora PZS na Golteh konec letošnjega aprila predsednik PZS Andrej Brvar še podrobneje razlagal ta svoja napisana

Kaj smo torej »pridobili«? Gore so izgubile svoj čar in skrivnostnost; smeri svojo lepoto; alpinisti pa, kot da se enačijo le s svojimi rezultati, vse druge vrline ali slabosti so jim popolnoma drugotnega pomena.

V alpinizmu je za romantike in zanesenjake vse manj prostora. Zamenjujejo jih agresivni posamezniki, ki gledajo na alpinizem strogo profesionalno. Za sam razvoj le-tega je to vsekakor koristno, a žal postaja tudi nevarno. Danes začetniki (tečajniki) preskakujejo cele stopnje težavnosti in leta izkušenj, teoretična znanja postajajo nepomembna in nepotrebna, miselnost skrajno težavnega plezanja v plezališčih (dobro varovanje, nenevarni padci...) pa enostavno prenesejo v gore. Starejši, izkušeni alpinisti so se zaradi razlik v miselnosti večinoma odmaknili od vzgoje. Posledica vsega tega pa je in bo vse več popolnoma nepotrebnih nesreč.

Vrhunski vzponi danes »zastarajo« v zelo kratkem času. V divjo igro se vse bolj vključuje tudi denar. Denar pa postavlja svoje pogoje in zahteve in pri denarju, pravi ljudski rek, se vse konča. Posledica tega so vse pogostejša nesoglasja med vrhunskimi alpinisti, aferice, afere, ki pa so pogosto še

novinarsko prenapihnjene. Alpinizem je tako v javnosti izgubil vso svojo nedolžnost in ekskluzivnost in postaja vse bolj samo šport, kjer nekaj šteje le vrhunski rezultat, vse drugo pa je le še bolj ali manj tvegana rekreacija.

Kaj torej storiti? Še plezati vrhunske vzpone? Vsekakor da! Vendar je potrebno alpinizmu povrniti izgubljen ugled. Ni samo vrhunski alpinizem tisti pravi alpinizem, saj se verjetno danes nihče ne sramuje vzponov, kot so Nemška v Triglavu, Direktna v Špiku ali Zupanova v Koglu, da ne omenjam še bolj anonimnih klasičnih smeri.

Kdo je torej alpinist? Je prvi, ki premaguje skrajno težavne smeri in vse drugo podredi temu, ali drugi, ki občasno spleza »povprečno« smer in zraven počne še vse kaj drugega, ali tretji, ki je nekje vmes? Vsi so alpinisti, vendar se drugi in tretji bolj držita ob strani, kot da to, kar počneta, ni omembe vredno in se javnosti, vajeni senzacij, niti ne spleča predstaviti.

Je novica danes le še preplezana nova smer, nesreča ali pa konflikt dveh alpinistov? Lep prispevek k splošni norosti današnjega časa!

Rok Kralj

izhodišča, ki so plod razprav v predsedstvu PZS in med vodilnimi člani komisij, je dejal, naj bi glede lastnine nad planinskim premoženjem ohranili obstoječe stanje in lastnine ne bi prenašali na posamezna planinska društva, ki upravljajo planinske kočee; varnost premoženja je večja, če je lastništvo knjiženo na PZS, kot pa če bi bilo na društva, ki so včasih pod takimi pritiski lokalnih dejavnikov, da naj bi nekatere objekte odtujili od planinstva. Zato po mnenju predsednika Brvarja željam posameznih planinskih društev po prenosu lastnine ne bi ugodili - zaradi večje varnosti celotnega slovenskega planinskega premoženja.

Živahna in dolgotrajna razprava med člani upravnega odbora PZS je pokazala, da gre v bistvu za tri struje: nekatera planinska društva in meddruštveni odbori se zavzemajo za to, naj bi upravniki planinskih postojank tudi v resnici postali njihovi lastniki, saj so vanje leta in desetletja dolgo vlagali svoj lasten denar in delo, drugi trdno stojijo na stališču, da je popolnoma vseeno, kdo je pravno lastnik, ker je najpomembnejše, da so kočee v planinski lasti, zato naj bi lastnina raje ostala - kot je doslej - v rokah celotne planinske organizacije, ki je nedvomno trajnejša oblika kot planinsko društvo, tretji pa so se zavzemali za to, da bi v spornih primerih sestavili posebne arbitražne komisije, ki bi pretehtale vse vidike in možnosti in potem svetovale odločitve ali kar odločile.

Primorski planinci in Zasavci so, kot je bilo slišati na zadnjem upravnem odboru PZS, za to, naj bi stanje glede lastnine ostalo takšno, kakršno je zdaj.

Predstavniki Gospodarske komisije pri PZS je dejal, da pravzaprav sploh ni bistveno, čigava je lastnina, saj mora biti cilj tak, da so planinske kočee primerno oskrbovane za sprejem vseh planincev in obiskovalcev gorá. Po njegovem mnenju bo treba v razpravah o spremembi statuta PZS vprašanjem lastnine posvetiti večjo pozornost. Poudaril je tudi, da so z vsako lastnino tudi obveznosti, tudi davki in tudi stalna obnavljanja, upravljalci (ali lastniki) pa morajo prenehati skrbeti, da ti objekti ostanejo v funkciji planinstva.

PREVIDNOST PRI ZAKUPIH

Medtem ko je bil predstavnik planincev iz Podravja mnenja, naj bi lastniki planinskih koč postala posamezna planinska društva, je predstavnik savinjskega meddruštvenega odbora opozoril na sedanjo zmedo, ko so lastniki nekaterih koč planinska društva, drugih pa PZS, in dejal, da ne bi smeli samo potrditi sedanjega stanja, ampak zadeve poenotiti. V različnih razmerah so različno gradili planinske kočee in vpisali kot lastnika pač tistega, ki naj bi bil po takratni zakonodaji najprimernejši. Dejtal je, da

niso samo planinska društva pod pritiskom lokalnih oblasti, ampak tudi PZS, ki je v preteklosti tudi že spustila iz rok kakšen svoj objekt, na primer planinsko postojanko na Rogli: takrat je Unior podpisal, da bo največ pol ure daleč od tedanje postojanke planinski organizaciji postavil novo planinsko kočee, pa se je na to čisto pozabilo in PZS tega ni nikoli zahtevala. - Ob pogostih zahtevah PD Celje, da hoče nazaj nekdanjo lastnino Savinjske podružnice SPD, češ da je PD Celje naslednik SP SPD, predstavnik Savinjskega meddruštvenega odbora na seji upravnega odbora ni mogel mimo pripombe, da je »jabolko spora v tem, ali je PD Celje res edini naslednik Savinjske podružnice SPD«.

Predstavniki iz Zasavja je menil, da bi planinci lahko hitro izgubili svoje premoženje z nepredvidnimi zakupnimi pogodbami in dal za primer kočee na Bohorju, ki je v popolnem zakupu, predsednik planinskega društva - lastnika pa prosi za nasvet, kaj naj storijo. Menil je, da bi se Gospodarska komisija pri PZS morala več ukvarjati s takimi vprašanji.

Nemudoma mu je odgovoril predstavnik te komisije, ki je dejal, da v Gospodarski komisiji obstaja vzorčna zakupna pogodba in »smo večkrat pozivali, naj si jo planinski gospodarstveniki iz društev ogledajo, saj obstaja že 15 let in jo sproti prilagajamo razmeram; pred podpisom pogodbe se je treba posvetovati in ne šele potem, ko je pogosto prepozno«.

PD NAJ BODO LASTNIKI!

Po dolgotrajnih prošnjah je besedo le dobil predstavnik PD Celje, čeprav ni član upravnega odbora PZS, ta organ pa je želel vendarle seznaniti s stališčem vodstva svojega društva (ker se v meddruštvenem odboru savinjskih planinskih društev o tem očitno niso mogli dogovoriti in zavzeti enotnega stališča). Dejtal je, da je upravni odbor njegovega planinskega društva že lani zahteval, da bi celjskemu PD vrnil premoženje Savinjske podružnice SPD, ki so ga po drugi svetovni vojni odvzeli in dali Fizični zvezi Slovenije, ta pa PZS in gre torej za sporno lastništvo, saj je večina sedanjega premoženja ustvarjena z denarjem in delom članov PD Celje. »Planinska društva naj bodo lastniki premoženja, s katerim upravljajo, vzpostavi naj se lastninsko stanje izpred zadnje svetovne vojne, PZS pa naj bo le krovna organizacija društev; takšno je stališče Planinskega društva Celje«.

Podobno je bilo tudi mnenje predstavnik meddruštvenega odbora ljubljanskih planinskih društev: PZS naj ne posega v lastnino planinskih društev, vendar naj društva upoštevajo vsa navodila gospodarske komisije in komisije za varstvo okolja. - Samo z drugačnimi bese-

V Mozirski koči na Golteh so se sestali člani upravnega odbora PZS na pomembni in razburljivi seji.

dami je skoraj isto povedal tudi predstavnik Savinjskega meddruštvenega odbora: dejal je, da je tamkajšnje planince, ki so z lastnim delom in denarjem postavili planinske kočice, pošteno strah, da to ne bi prišlo v roke nekoga drugega, ki ni premaknil ene same opeke. »Sodelovanje med PZS in PD sicer ne sme biti prekinjeno,« je rekel, »vendar naj se po katastru točno ugotovi, kdo je pravi pravni lastnik, kdo je ustvarjal in obnavljal; to je treba ugotoviti, da se bo jutri vedelo, čigava je. So primeri, ko so kočice oddajali iz rok v roke in ko je ni nihče več hotel, ker je bila tako pri koncu in je popolnoma propadla, so spet poklicali planince, naj jo spet vzdržujejo. Če že gradim hišo na svoji zemlji, naj bo hiša v resnici moja, ker bom tako z njo najbolje gospodaril«.

VISOKI IN NIŽJI TONI

Podpredsednik PZS **Tone Škarja** je seveda zagovarjal politiko PZS in je dejal, da je za planinsko pomembne objekte gotovo najboljši lastnik Planinska zveza, ker društva umirajo, Zveza pa je garant za lastnino, da se ne odtuji. Poudaril je, da je Švicarska planinska zveza lastnik vseh planinskih koč, čeprav jih upravljajo posamezna planinska društva.

Človek iz Gospodarske komisije PZS je podpredsedniku potrdil, da imajo Švicarji glede svojih koč vse urejeno, ker so se tako že zdavnaj dogovorili, pri nas pa se še nismo. Zato je predlagal za vsak posamezen primer arbitražo: tretjina članov arbitražne komisije, ki bi jo ustanovili, naj bi bila iz vrst planincev, ki se zavzemajo za prenos lastnine na društva, tretjina zagovornikov lastnine PZS in tretjina nevtralnih pravnikov. Takšne arbitraže so znane iz krogov avstrijske, švicarske in nemške planinske organizacije, kjer skličejo arbitražno komisijo za vsako pomembnejšo sporno zadevo. Po mnenju predstavnika posoškega meddru-

štvenega odbora je vseeno, kdo je lastnik, le varovalna ključavnica bi morala biti vgrajena v celotno premoženje: samo skupščina, na primer, bi lahko odločala o odprodaji posamezne kočice ali drugega dela planinske zemlje.

Na dolgotrajne prošnje je prišel do besede na seji upravnega odbora PZS na Golteh tudi predsednik PD Ljubljana Matica **Gregor Klančnik**, čeprav ni član UO. Potem ko je svoj govor uvedel z ugotovitvijo, da je Koča na Gozdu na Vršiču sicer vknjižena na PZS, vendar se ne ve, čigava je, in da vsak planinski objekt upravlja planinsko društvo, čeprav je vknjižen na PZS, je z nekoliko povišanim tonom dejal, da »PZS ni mogla poskrbeti niti za planinski muzej, ker je za to treba veliko delati, zato ji ni mogoče zaupati upravljanje planinskih postojank, pri katerih je treba prav toliko dela.«. Poudaril je, da na zadevo gledajo drugače planinska društva, ki upravljajo planinske kočice, kot tista, ki kočice nimajo. Po njegovem globokem prepričanju je treba kočice popolnoma prepustiti tistim planinskim društvom, ki jih uspešno upravljajo.

Visoke tone je skušal nekoliko znižati podpredsednik PZS **Jože Dobnik**, ki je dejal, da je PZS združenje planinskih društev in če je PZS vpisana kot lastnik, je objekt pravzaprav last 180 slovenskih planinskih društev, ki lahko o vsaki spremembi lastnine soodločajo, skupen interes slovenskih planincev pa je, da kočice ne odtujemo.

STATUS QUO

Po že kar predolgotrajni razpravi se je nekoliko izoblikovalo stališče, naj bi lastništvo do nadaljnjega še ostalo v okviru planinske organizacije, PZS, saj so v sedanjih razmerah divjih privatizacij po Sloveniji razmere za kakršnekoli spremembe neprimerne, na koncu koncev pa je že zdaj pravno marsikaj urejeno tako, da morata morebitno odtujitev planinskih objektov odobriti tako društvo kot zveza. Natančno bo treba zapisati, da v primeru razpada društva - upravljalca ali lastnika planinske postojanke postane njen lastnik PZS.

Ko je predsednik PZS **Andrej Brvar** zaključeval razpravo o tej osrednji točki dnevnega reda, je poudaril, da bi nekatere kočice zaradi neurejenih mehanizmov gotovo izgubili, če bi bile pred tem last posameznih planinskih društev, saj nimamo vgrajenih dovolj varovalk. Zato naj samo skupščina PZS odloča o morebitni odtujitvi planinske postojanke ali zemlje v lasti planinske organizacije. Savinjski meddruštveni odbor naj se čimprej sestane in se dogovori glede premoženjskih zadev, ko bodo v slovenski planinski organizaciji pripravljali nov statut, naj bodo z njim urejene tudi premoženjske zadeve, čimprej pa naj bo določena arbitražna komisija pri PZS, ki bo odločala o pomembnih spornih zadevah.